



# BRENTE hemmelig LO-arkiv

**Oslo (NTB): Tidligere sekretær i Arbeiderpartiet, Ronald Bye, bekrefter i sin selvbiografi «Sersjanten», som kommer ut torsdag, at arbeiderbevegelsen i etterkrigsårene hadde egen etterretningstjeneste.**

Etter råd fra Erik Næss i Overvåkingspolitiet brente Bye det hemmelige arkivet i løpet av to netter i 1968, skriver A-pressens redaktør, Arvid Jacobsen, i en artikkel i Arbeiderbladet onsdag.

Arkivet inneholdt opplysninger om tillitsvalgte i fagbevegelsen og Norges Kommunistiske Parti (NKP), og ble brukt som informasjonskilde når man skulle klarere

folk for tillitsverv og jobber.

I sin bok forteller Bye dessuten at han i 1970 fikk tips fra en venn i Overvåkingspolitiet om mistanker mot Arne Treholt.

Bye gir Einar Gerhardsen en del av ansvaret for at folkeavstemningen om EF endte med nei-seier. Han kritiserer Arbeiderpartiet for en nølende holdning til ja-standpunktet.

## NKP kartlagt

— Arkivskapene rommet et hundretalls arkivkort på personer, med informasjon om deres politiske aktivitet på venstresiden i fagbevegelsen, NKP og en rekke såkalte dekkorganisasjoner, skriver Ronald Bye.

Arkivet var blitt brukt som et politisk klareringsarkiv når noen ønsket informasjon om personer som skulle plasseres i tillitsverv, jobber o.l.

Ronald Bye skriver i sin bok, «Sersjanten», at han da han kom til LO i 1968 ble «bobestyrer for avviklingen av fortiden» når det gjelder kampen mellom Arbeiderpartiet og NKP i etterkrigstiden.

Det var daværende kontorsjef i LO, Paul Engstad (sen) og LO-formann Pærelus Mentsen som satte Bye til å forvalte det forfatteren selv kaller Youngstorgets hemmelige tjenester. Ifølge Bye visste ikke daværende nestformann i LO, Tor Aspengren, noe om arkivets eksistens. En nøkkelmann i arbeiderbevegelsens kartlegging av venstreorienterte og kommunister var journalist Arne Hjeltn Nilsen i Arbeiderbladet.

### «Alle døde»

Bye skriver at det var umulig å finne ut hvem som hadde bygd opp arkivet, og hvem som hadde hatt adgang til det.

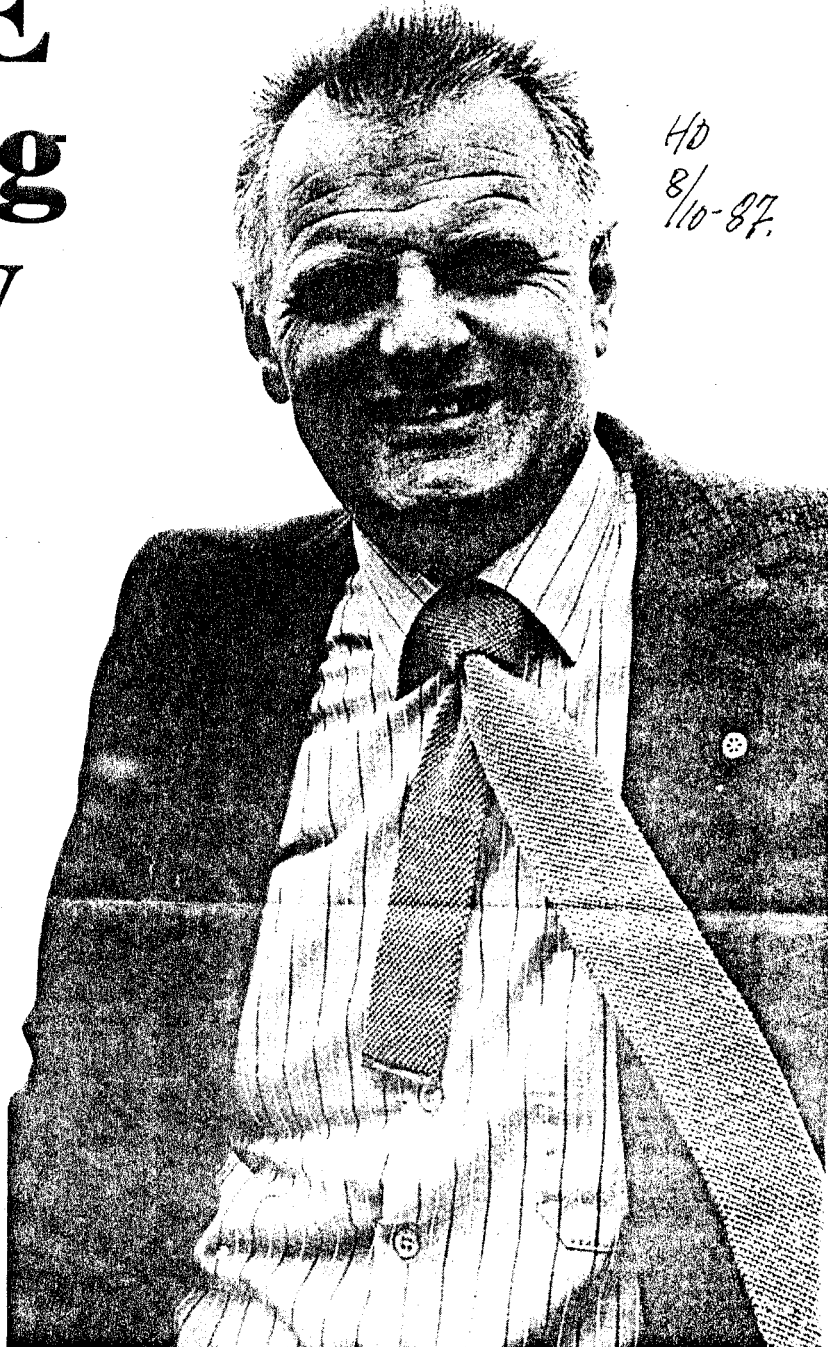
— Ingen kan fortelle sannheten om dette i dag. De som kunne, er nå alle døde, skriver han. Det var

etter råd fra en personlig bekjent i Overvåkingspolitiet, Erik Næss, at Bye tok to netter til hjelp og brente opp hele arkivet i dypeste hemmelighet i Folkets Hus.

Når det gjelder Byes påstand om at det er umulig å få den hele og fulle sannhet for en dag, uttrykker flere oftrø for kommunist-registeringen betydelig skepsis.

— Det er prisverdig at Bye såpass detaljert beskriver hva arkivet rommet og hva det ble brukt til. Men jeg har en mistanke om at han vet mer enn han vil ut med. Og jeg føler meg innerst inne ikke helt overbevist om at hele arkivet virkelig ble tilintetgjort, sier Leif Vetlesen til NTB. Han ble ekskludert fra Norsk Sjømannsforbund som NKP-medlem etter krigen.

Tidligere redaktør i Morgenbladet, Chr. Christensen, har gjentatte ganger de siste åra hevdet at kreter på Youngstorget sto i nær kontakt med Overvåkingspolitiet for å registrere kommunistisk aktivitet i etterkrigstiden. Da han beskrev dette i sin bok «Det hemmelige Norge» i 1983, gikk Haakon Lie, Olav Brunvand og andre ut med kraftige dementier. Nå synes Ronald Byes bok å bekrefte Chris-



SELVBIOGRAFI: Ronald Bye presenterer bok med politisk sprengstoff. (Foto: Per Magnussen)

tens framstilling til punkt og prikke.

### «Filiat»

Tidligere justisminister Jens Haugland sier seg meget overrasket over opplysningene om at det

fantet et eget arkiv i fagbevegelsens lokaler. Til NRK/Dagsnytt sier Haugland at det er mildt sagt påfallende at Sikkerhetspolitiet etablerte en egen filial på Youngstorget.

— Virksomheten var menings-

løs. Den bekrefter hysteriet som hersket på Youngstorget under Haakon Lies ledelse under den kalde krigen, sier Jens Haugland.

## Krever granskning

Oslo (NTB): Venstresiden i norsk politikk krever nå en full opprulling av arbeiderbevegelsens etterretningssvirksomhet i etterkrigstiden.

— Det er ikke Justisdepartementets oppgave å ta initiativ i denne saken, sier politisk rådgiver Ole Steen-Olsen til NTB.

Justisminister Helen Bøsterud må neste onsdag svare på spørsmål i Stortinget fra Kjellbjørg Lunde (SV) om hva hun vil gjøre for å få avdekket omfanget av arbeiderbevegelsens ulovlige etterretningssvirksomhet, og om hvordan virksomheten har vært drevet.

NKP krever nedsatt en offentlig granskingskomisjon.

## Oppgjør med Gerhardsen

Boka «Makt og miljø på Youngstorget» gir et åpent bilde av striden innad i partiet fra våren 1971 til høsten 1972.

Bye tar også et oppgjør med Einar Gerhardsen som han mener torpederte partiets ja-linje og Trygve Brattelis nøyling før han kastet kortene og varslat at han ville stille kabinets spørsmål.

— Mye, og ikke det meste av det som ble gjort fra Arbeiderpartiets og LOs ledelse, kunne vært gjort annerledes, men vi makket det ikke. Hovedårsakene til det var motkreftene i eget parti. Broderstriden, skriver Bye.

— Vi gikk på «skinner», mens

en sterk gruppe av partimedlemmer og fagorganiserte drev gerilja fra organiserte posisjoner innad i arbeiderbevegelsen, skriver Bye.

OPPGJØR: Einar Gerhardsen torpederte Arbeiderpartiets ja-linje, mener Ronald Bye. (Foto: Britt M. Solberg)



## «Sersjanten» slår til igjen

Tidligere partisekretær Ronald Bye ryster deler av det politiske etablissementet med sin nye bok.

I «Sersjanten- makt og miljø på Youngstorvet» avslører han overvåkingen som foregikk på Youngstorvet.

— Boka er ingen søndagskolefortelling, men misforsta meg ikke: Jeg ville ikke vært Youngstorget foruten, skriver Bye.

I 1969 ble Bye partisekretær. Han forteller at Gerhardsen ble «hvit i ansiktet» da han fikk høre om hans kandidatur.

Tidspunktet fra våren 1969 ble

fram til våren 1971 karakteriserer Bye selv som en lykkelig og god tid. Men så kom EF og spørsmålet om norsk medlemskap. Ronald Bye var varm tilhenger av norsk medlemskap, og hans iverdige kamp gjorde situasjonen vanskelig etter nederlaget.

Sommeren 1974 bestemte han seg for ikke å stille til valg på nytt. I 1979 hadde han en gjesterolle som samferdselsminister før han ble direktør i Landslaget for Reiselivet, senere NORTA.

Nå står han foran en ny karriere som selvstendig næringsdrivende i konsulentbransjen.